Golden Research Thoughts
Vol -1 , ISSUE –5, November - 2011
ISSN:- 2231-5063 Available online at www.lbp.world

ORIGINAL ARTICLE

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯದ ನೆಲೆಗಳು

ಡಾ. ಗಂಗಾಂಬಿಕಾ ಪಾಟೀಲ
ಕನ್ನಡ ಸಹ -ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮಹಿಳಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೀದರ

'ಸಾಮರಸ್ಯ' ಇದು ಬಹಳ ಅದ್ಭುತವಾದ ತತ್ತ್ವವಿದೆ. ನೀವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರೊ ಇಲ್ಲೋ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿನೇ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಹೂ ಮೊಗ್ಗು ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆ ಮುಖಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ ೯.೩ ಕೋಟಿ ಮೈಲು ದೂರ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕಿರಣ ಬಿದ್ದ ತಕ್ಷಣ ಮೊಗ್ಗೆ ಅರಳುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಸುಗಂಧ, ಸೌಂದರ್ಯ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಕಂಡ ನಮಗೆ ಅಹ್ಲಾದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮರಸ್ಯ. ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನ ಹೂವು ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಜೊತೆ ಸಾಮರಸ್ಯದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಎರಡು ಒಂದಾಗಿ ಬಾಳುವದೆ ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ನಿಘಂಟಿನ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂದರೆ- ಸಾದೃಶ್ಯ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಹೋಲಿಕೆ, ಸಮಾನತೆ, ಸಮರಸ. ಸಮ+ರಸ=ಸಮರಸ

ರಸವೆಂದರೆ- ೧. ಗಿಡ, ಮರ, ಕಬ್ಬು ಮುಂತಾದವುಗಳ ದ್ರವ. ೨. ಹೂವು, ಕಾಯಿ, ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾರ. ೩. ಅಮೃತ, ೪. ಆನಂದ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಇನ್ನು 'ಸಮ'ದ ಅರ್ಥ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. 'ಸಮ' ಶಬ್ದದ ಹಿಂದಿನ ಗೂಢ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಮವೆಂದಕೂಡಲೆ, ಒಂದಕೊಂದು, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು. ಒಬ್ಬರು-ಅನೇಕರು ಸಮ. ಸಮದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಾಗಲಿ ನ್ಯಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾದ ತತ್ತ್ವ ಯಾವುದು ಎಂದರೆ ಇಬ್ಬರು ಅಥವ ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಮ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಅರ್ಥ ಸಮನಾಗಿ ಫಲದ ರಸಾನುಭವದಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಇಬ್ಬರು ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯದ ಫಲದರಸ ಸಮಾನತೆಯ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅನುಭವಿಸುವದು.

ಸಾಮರಸ್ಯ ಇದು ಕ್ರಿಯಾಸೂಚಕ ಪದವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದರೇನು? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯೆ ಎಂದರೆ ಅನುಭವ. ಅದಕ್ಕೆ ಇದು ಅನುಭವ ಸೂಚಕ ಪದವಾಯಿತು. ಸಂಪೂರ್ಣ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ೭೭೦ ಶರಣರು ಸುಮಾರು ೨ ಕೋಟಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾನವ ಪರಿವರ್ತನವಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇನು ಮಂಡಿಸಿದರೋ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಮೌಲ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಹೇಗಿದೆ ಅಂದರೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪದ ಕೇಂದ್ರ ಕಂಬವೇ ಸಾಮರಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಾನತೆ ಇದೆ. ಎರಡನೆಯದು ಸಮನಾಗಿ ಸವಿಯುವದು ಇದೆ. ಸವಿದು ಸುಖ ಅನುಭವಿಸುವ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವಿದೆ. ಹಣ್ಣಾಗುವದು ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆ ಇದೆ ಸತ್‌ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸತ್ಫಲ. ಫಲದ ಸವಿರಸ ಹಿಂಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮನಾಗಿ ರುಚಿಸಿ ಸವಿದು, ತೃಪ್ತವಾಗುವದು. ಇದು ಒಂದು ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪದಪದದಲ್ಲಿ ವಚನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯನೇ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೇನಾದರು ಪುನರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೇವಲ ಸಮನಾಗಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಭಗವತಗೀತೆಯೂ ಸಮಾನತೆ ಸಾರುತ್ತದೆ.

'ಸರ್ವ ಭೂತತ್ ಆತ್ಮನಂ
ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಂ ಚಾತ್ಮನಿ ಈಕ್ಷತೆ
ಯೋಗಿ ಆತ್ಮ ಸರ್ವತ್ರ ಸಮದರ್ಶನ'

ವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಇದೆ ಸಮರಸವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಇದೆ, ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸು ಇದೆ.

ಸಮಾನತೆ+ಲೇಸು=ಸಾಮರಸ್ಯ. ಸಾಮರಸ್ಯ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಪರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಮೌಲ್ಯವಿದೆ. ಜೀವನ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಸಾಮರಸ್ಯಬೇಕು. ಸಾಮರಸ್ಯ ೨ ಜಡಣಚಿಟ ಣ೦ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಮರಸ್ಯ ೨ ಜಡಣಚಿಟ ಣ೦ ಪ್ರಗತಿ, ಸಾಮರಸ್ಯ೨ ಜಡಣಚಿಟ ಣ೦ ಮಧುರತೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧. ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ:

ಇದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇಬ್ಬರು ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸಮಾನದಲ್ಲಿರುವದು ಸಾಮರಸ್ಯ ಎಂದು ಅರಿದಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಒಂದೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇರಬಾರದು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನು ಹುಚ್ಚನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಕಳ್ಳ, ಮೋಸಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. **"ಒಳಗೆ ಕುಟಿಲ ಹೊರಗೆ ವಿನಯವಾಗಿ ಭಕ್ತರೆನಿಸಿಕೊಂಬವರ ಬಲ್ಲನೊಲ್ಲನಯ್ಯಾ ಲಿಂಗವು. ಅವರು ಸತ್ಪಥಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲರು ಸಲ್ಲರಯ್ಯಾ! ಒಳಹೊರಗೊಂದಾಗದವರಿಗೆ ಅಳಿಯಾಸೆದೋರಿ ಬೀಸಾಡುವನವರ ಜಗದೀಶ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ."** ಮಾತೊಂದು ಕೃತಿಯೊಂದಿರಬಾರದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರು.

ಭಕ್ತಿ ಸುಭಾಷೆಯ ನುಡಿಯ ನುಡಿವೆ ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆವೆ.
ನಡೆಯೊಳಗೆ ನುಡಿಯ ಪೂರೈಸುವೆ

ನಡೆ-ನುಡಿ ಸಾಮರಸ್ಯವಾದಾಗ ದೇವನೊಲುಮೆ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಅಂತರಂಗವೆಂದರೇನು? ಸಾಮಾನ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನ ಹೇಳುತ್ತದೆ ನಮ್ಮ ದೇಹದೊಳಗೆ ೩೭.೨ ಟ್ರಿಲಿಯನ್ ಕೋಶಗಳಿವೆ. ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ೧೦೦ ಬಿಲಿಯನ್ ಕೋಶಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಜೋಡಣೆ ೧ ಕೊಡ್ರಿಲಿಯನ್ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ೪ ಸಾವಿರ ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ. ಇನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕು. ಆಕಾಶಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ೩೦೦ ಕೋಟಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮೆದುಳಿನ ಕೋಶಗಳ ಜೋಡಣೆಗಿಂತ ಸಾವಿರಾರು ಕೋಟಿ ಕಡಿಮೆ ಇವೆ. ಅಂತರಂಗದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಅತಿ ವಿಶಾಲ. ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಇರದಿದ್ದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ? ಅದಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಅಂಗ-ಲಿಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಗ ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹ ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣ ಶಕ್ತಿ ಲಿಂಗ ಅಂದರೆ ಮನದ ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಪರಾಶಕ್ತಿ ಇವೆರಡರ ಸಾಮರಸ್ಯವಾಗಬೇಕು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನ ಗುರು, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಜಂಗಮದ ಸಾಮರಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಸಮರಸವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ೬೪ ಗುಣಗಳ ಜೊತೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ತರುವ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಣ ಯಾವುದೆಂದರೆ 'ಮನಸ್ಸು' ಈ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ದೇವನೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ, ಮನುಷ್ಯನು ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಏಕರೂಪವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಆಗದು. ಮನುಷ್ಯನ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡದಾದರೆ ನಾವು ದೊಡ್ಡವರಾಗುತ್ತೇವೆ. ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

"ಮನೆ ನೋಡಾ ಬಡವರು
ಮನ ನೋಡಾ ಘನಮನ ಸಂಪನ್ನರು
---------------------"

ಮನುಷ್ಯನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುವದು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದಲ್ಲ ಸಿರಿವಂತಿಕೆಯಿಂದಲ್ಲ ಹೃದಯವಂತಿಕೆಯಿಂದ ವಿಶಾಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ. ಮನದ ವಿಸ್ತಾರವೇ ಪರಮಾತ್ಮ.

ಟಾಲಸ್ಟಾಯ ಎಂಬ ರಷಿಯಾ ದೇಶದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂತ ಸಾಹಿತಿ. ಇವರು ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆದರಣೀಯರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು ಟಾಲಸ್ಟಾಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೇಳಿದ "ನಾನು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರವಾದ ದೈವೀ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಲಿ?" ಆಗ ಟಾಲಸ್ಟಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ "ಮೊದಲು ಆ ದೈವೀ ರಾಜ್ಯ ನಿನ್ನ ಎದೆಗೆ ಬರಲಿ. ಆ ಬಳಿಕ ಈ ಜಗತ್ತು ತಾನೇ ಸುಂದರವಾಗುತ್ತದೆ"

ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂದರೆ ಸದ್ಗುಣದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲ ಆ ಸದ್ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವನ ಗುಣಗಳು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಅವನೇ ದೇವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ನಾ ದೇವನಲ್ಲದೆ ನೀ ದೇವನೇ' ಉರ್ದು ಕವಿ ಅಕ್ಬರ ಅಲ್ಲಾಬಾದಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"ಹರ ಜರಾ ಚಮಕತಾ ಹೈ
ಅನವರೇ ಇಲಾಹಿಸೆ
ಹರ ಸಾಂಸ ಏ ಕಹೆ ತಾ ಹೈ
ಹಮ ಹೈ ತೋ ಖುದಾ ಭಿ ಹೈ"

ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಎನ್ನುವದು ಸಾಮರಸ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. **"ಲೋಕವೇ ತಾನಾದ ಬಳಿಕ ಏಕಾಂತದ ಹಂಗೇಕೆ"** ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಎಲ್ಲರೊಳಗು ಒಂದಾಗುವುದೇ ಸಾಮರಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

೨. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ:

ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಸಮರಸವಾದಾಗ ಅನ್ಯರು, ತನ್ನವರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ. **"ಸೆಟ್ಟಿಯೆಂಬೆನೆ ಸಿರಿಯಾಳನ, ಮಡಿವಾಳನೆಂಬೆನೆ ಮಾಚಯ್ಯನ, ಡೋಹಾರನೆಂಬೆನೆ ಕಕ್ಕಯ್ಯನ, ಮಾದಾರನೆಂಬೆನೆ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ, ಆನು ಹಾರುವನೆಂದಡೆ ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯ ನಗುವನಯ್ಯಾ"** ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಕೇವಲ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು. **"ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ, ನಮ್ಮ ಬೊಪ್ಪ ಡೋಹಾರ ಕಕ್ಕಯ್ಯ"**ಎಂದರು. ೧೨ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹರಳಯ್ಯನವರ ಮಗ ಶೀಲವಂತನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಂತ್ರಿ ಮಧುವರಸರ ಮಗಳಾದ ಲಾವಣ್ಯಳೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು.

"ನೆಲನೊಂದೆ ಹೊಲೆಗೇರಿ ಶಿವಾಲಯಕ್ಕೆ
ಜಲವೊಂದೆ ಶೌಚಾಚಮನಕ್ಕೆ
ಕುಲವೊಂದೆ ತನ್ನ ತಾನರಿದವಂಗೆ ಎಂದರು."

"ಕುಲಕ್ಕೆ ತಿಲಕ ನಮ್ಮ ಮಾದಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ನಿಮ್ಮಿಂದಧಿಕ ನೋಡಾ"
ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

"ಹೊಲೆಗಂಡಲ್ಲದೆ ಪಿಂಡದ ನೆಲೆಗಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲ, ಕಾಸಿ ಕಮ್ಮಾರನಾದ, ಬೀಸಿ ಮಡಿವಾಳನಾದ ಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರುಂಟೆ ಜಗದೊಳಗೆ ಇದು ಕಾರಣ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವಾ. ಲಿಂಗ ಸ್ಥಲವನರಿದವನೆ ಕುಲಜನು."ಎಂದು ನಿಜ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ಇವನಾರವ ಎನ್ನದೆ ಇವನಮ್ಮವ ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸಮಾನರಾಗಿ ಕಂಡ ವಿಶ್ವಕುಂಟುಂಬಿ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರು.

ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ:

"ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಮನ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ದೇವರ ಮುಂದೆ ನಂದಾ ದೀಪವಿದ್ದಹಾಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ," ಶರಣ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನವರು. ನಂದಾದೀಪದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದಾಟ ವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಸತಿ-ಪತಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವಿರಬಾರದು. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಬದುಕಬೇಕು. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದ ಬದುಕು ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಬಹಳ ಸುಂದರ ಉಪಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಕೋಣನನೂ ಕುದರೆಯನೂ; ಹಾವನೂ ಹದ್ದನೂ;
ಮೊಲನನೂ ನಾಯನೂ; ಇಲಿಯನೂ ಬೆಕ್ಕನೂ;
ಹುಲಿಯನೂ ಹುಲ್ಲೆಯನೂ; ಮೇಳೈಸುವಂತೆ
ಮೇಳವಿಲ್ಲದವನ ಒಕ್ಕತನ ಅಳಿಯ ಬಾಳುವೆ
--------------ಗುಹೇಶ್ವರಾ"

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಹೃದಯವಿದ್ದಂತೆ, ಹೃದಯದ ಆರೋಗ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಶರೀರದ ಚಟುವಟಿಕೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆ ಕುಟುಂಬ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ ಸಮಾಜ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಆತಂಕವಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬದ ಆಧಾರ ಸ್ಥಂಭಗಳೆಂದರೆ ಸತಿ-ಮತ್ತು ಪತಿ-ಇವರಿಬ್ಬರು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದಾಗ ಕುಟುಂಬ ಅನ್ನುವ ಬಂಡಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಹಾವು ಹದ್ದು ಕೋಣ ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ಅವು ಎಂದೂ ಕೂಡಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ ಜೀವನ. ಅದಕ್ಕೆ ಶರಣರು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಬದುಕಬೇಕುಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉಭಯ ದೃಷ್ಟಿ ಏಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಬಂತೆ
ದಂಪತಿ ಏಕಭಾವವಾಗಿ ನಿಂದಲ್ಲಿ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ
ಅರ್ಪಿತವಾಯಿತ್ತು ಸಂಗನ ಬಸವಣ್ಣ.

ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯವರ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ನೋಡಿಯೆ ಈ ವಚನ ಹೇಳಿರಬಹುದೇನೋ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಳ್ಳ ಬಂದಾಗ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೂಡಲಸಂಗನೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ತೆಗೆದು ಕೊಡಾ ನೀಲಾ ಬೆಂಡೋಲೆ ಕಿತ್ತಿ ಎಂದಾಗ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಏಕಭಾವವಾಗಿ ಏನನ್ನು ಕೇಳದೆ ಬೆಂಡೋಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಡುವಳು. ಜನಪದರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಬಸವನ ಮಡದಿಯ ಮಾಸತಿ ನೀಲಮ್ಮ
ಸಂಸಾರ ಮಾಡೋದ ಕಲಿಸ್ಯಾಳ ಆದರಾಗ
ಕಾಣದ ಶಿವಗ ತೋರ್‍ಯಾಳ"

ಹೀಗೆ ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರೀತಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ನಾಳಿನ ಪ್ರಭುಗಳು ಅವರಿಂದಲೇ ದೇಶವು ಪ್ರಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಜೆಟ್ ವಿಮಾನ ೫೦ ಸಾವಿರ ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ತಾಸಿಗೆ ೩ ಸಾವಿರ ಕಿಲೊಮೀಟರು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಸಾರ ಪೆಟ್ರೋಲ್. ಹಾಗೆ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅದರ ಸಾರ ಸಾಮರಸ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಇವತ್ತಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯದಂಥ ಮಹತ್ವದ ಮೌಲ್ಯ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಜಾತಿಯತೆ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಸುಂದರ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧) ವಚನ ಸಂಪತ್ತು – ಡಾ. ಬಸವಲಿಂಗ ಪಟ್ಟದ್ದೇವರು
೨) ಮೋಳಿಗೆಯ ಮಾರಯ್ಯ – ಡಾ. ಅಶೋಕ ಕೋರೆ
೩) ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು ಫ.ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ
೪) ವಚನ ಪರಿಭಾಷಾ ಕೋಶ-೧೫
೫) ಸಮಗ್ರ ವಚನ ಸಂಪುಟ-೧೫